

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD UCZNIĄ

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę
z kodem*

**EGZAMIN
W KLASIE TRZECIEJ GIMNAZJUM
Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH**

Informacje dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 13 stron.
Ewentualny brak zgłoś nauczycielowi.
2. Czytaj bardzo uważnie wszystkie teksty i zadania.
3. Wszystkie zadania rozwiąż długopisem lub piórem.
4. Do niektórych zadań są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D.
Tylko jedna z nich jest poprawna. Wybierz ją i zaznacz znakiem **X**, np.:
A.
B.
C.
X
5. Jeśli się pomylisz, otocz znak **X** kółkiem i zaznacz inną odpowiedź, np.:
A.
X.
C.
(X)
6. Gdy przy zadaniu jest taki znak , to podkreśl wybraną odpowiedź.
7. Gdy przy zadaniu jest taki znak , to napisz odpowiedź w miejscu kropek. Pomyłki przekreślaj.
8. Gdy przy zadaniu jest taki znak , to połącz strzałkami dobre odpowiedzi, np.:

<i>Kasia</i>	→	<i>uczeń</i>
<i>Tomek</i>	→	<i>uczennica</i>
9. W arkuszu znajduje się miejsce na brudnopis. Możesz je wykorzystać, redagując odpowiedź. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

KWIECIEŃ 2010

**Czas pracy:
do 180 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 50**

Powodzenia!

Od człowieka pierwotnego do ... kosmonauty

Przeczytaj uważnie tekst.

Tekst I

[1] Człowiek zajmuje wśród innych mieszkańców Ziemi miejsce szczególne. Dzięki rozwiniętemu mózgowi, a przede wszystkim dzięki umiejętności mówienia i pisania, jest on w stanie wymieniać myśli i doświadczenia z innymi ludźmi. Potrafi budować wieżowce, konstruować statki kosmiczne, tworzyć dzieła sztuki. Zanim to jednak nastąpiło, człowiek ewoluował, czyli rozwijał się na przestrzeni wielu milionów lat.

[2] Najstarszą znaną nam dzisiaj formą człowieka jest *australopitek*¹, który pojawił się na Ziemi około 4 mln lat temu. Jego czaszkę znaleziono w roku 1924 w miejscowości Taung w Afryce Południowej. Potem na Ziemi pojawił się *człowiek zręczny (homo habilis)*, który potrafił wytwarzać² proste narzędzia, a po nim *człowiek wyprostowany (homo erectus)*. Ślady ich życia pochodzą sprzed blisko 2 mln lat, także z obszarów Czarnego Łądu³.

[3] Człowiek wyprostowany miał średniej wielkości mózg. Potrafił posługiwać się ogniem, wytwarzał prymitywne narzędzia kamienne, budował szałas, polował na duże zwierzęta. To pierwszy gatunek człowieka, który opuścił Afrykę i dotarł do Europy i Azji. Dał też początek *neandertalczykowi*⁴ i żyjącemu współcześnie (od około 100 tys. lat) *człowiekowi rozumnemu (homo sapiens)*.

[4] Neandertalczyk był myśliwym. Polował na niedźwiedzie, mamuty, konie i renifery. Żył w gromadzie. Zamieszkiwał jaskinie. Jako pierwszy w dziejach ludzkości chował swoich zmarłych, wyposażał ich w przedmioty i pożywienie potrzebne w życiu pozagrobowym.

[5] Wraz z rozwojem biologicznym człowieka zmieniały się jego zachowania społeczne, wierzenia i kultura.

Na podstawie: Seiler S., Köthe R., *Człowiek*, Wrocław 1997.
Ponaratt R., *Człowiek, kultura, cywilizacja*, Poznań 2001.

Słowniczek:

¹ **australopitek** – dosłownie „południowa małpa”; australopiteki to istoty człowiekowate należące do najstarszych na kuli ziemskiej

² **wytwarzać** – wykonywać

³ **Czarny Łąd** – Afryka

⁴ **neandertalczyk** – żył na terenach Europy, Bliskiego Wschodu i Azji około 125 tys. – 35 tys. lat temu, jego szczątki znaleziono w 1856 r. w niemieckiej dolinie Neandertal

Na podstawie tekstu I rozwiąż zadania: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9.

Zadanie 1.

Zaznacz poprawną odpowiedź.

Człowiek zajmuje szczególne miejsce na Ziemi dzięki umiejętności

- A. poruszania się.
- B. zdobywania pożywienia.
- C. polowania na duże zwierzęta.
- D. komunikowania się za pomocą mowy i pisma.

Zadanie 2.

Zaznacz poprawną odpowiedź.

Gdzie znaleziono czaszkę najstarszego przodka człowieka?

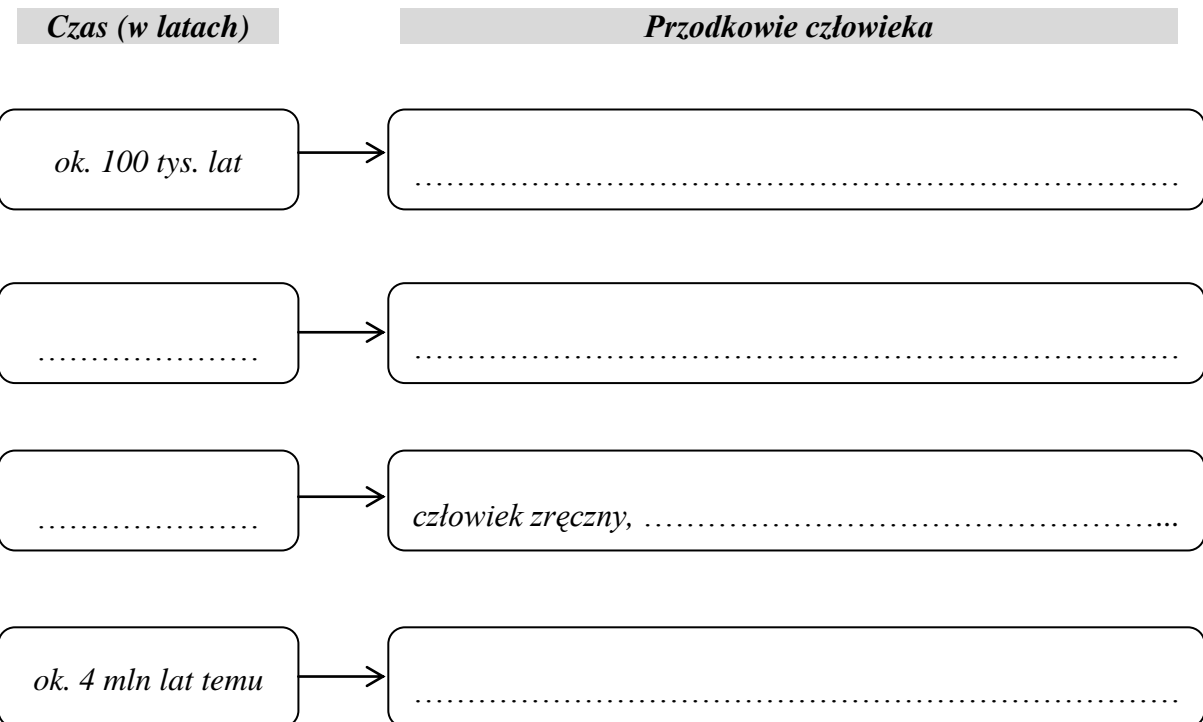
- A. W Azji.
- B. W Afryce.
- C. W Europie.
- D. W Australii.

Zadanie 3.

**Uzupełnij schemat odpowiednimi informacjami z ramki.
Wpisz w miejscu kropek czas i nazwę przodka człowieka.
Skorzystaj także z informacji podanych w słowniczku.**

neandertalczyk	człowiek wyprostowany	ok. 2 mln lat temu
australopitek	ok. 125 tys. – 35 tys. lat temu	człowiek rozumny

Zadanie 4.

Napisz obok zdania TAK – gdy zdanie jest prawdziwe, NIE – gdy zdanie jest fałszywe (nieprawdziwe).

TAK/ NIE

Rozwój człowieka trwał wiele milionów lat. ....

Najstarszą znaną formą człowieka jest australopitek. ....

Pierwszym człowiekiem, który pojawił się w Europie, był człowiek zręczny. ....

Neandertalczyk wierzył w życie pozagrobowe. ....

Zadanie 5.

Zaznacz poprawną odpowiedź.

Najwięcej informacji na temat współczesnego człowieka znajduje się w akapicie

- A. pierwszym.
- B. drugim.
- C. trzecim.
- D. czwartym.

Zadanie 6.

Wypisz z tekstu I trzy informacje na temat człowieka wyprostowanego.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7.

Zaznacz poprawną odpowiedź.

Autorzy tekstu I posługują się stylem

- A. potocznym.
- B. urzędowym.
- C. literackim.
- D. popularnonaukowym.

Zadanie 8.

Zaznacz poprawną odpowiedź.

Celem tekstu I jest

- A. wzbudzenie zachwytu.
- B. przekazanie informacji.
- C. wyrażenie uczuć.
- D. rozbawienie czytelnika.

Zadanie 9.

Zaznacz na osi czasu dwa podane wydarzenia.

Wpisz litery A i B w odpowiednie kratki.

A – znalezienie szczątków neandertalczyka, 1856 r.

B – odkrycie czaszki australopiteka, 1924 r.

XIII w.	XIV w.	XV w.	XVI w.	XVII w.	XVIII w.	XIX w.	XX w.	XXI w.	

Przeczytaj uważnie tekst.

Tekst II

Do prawdziwych dzieł sztuki należą malowidła naskalne¹ znajdujące się w jaskini Lascaux [czyt. lasko] w południowo-zachodniej Francji. Zostały odkryte przypadkiem w 1940 roku przez czterech chłopców.

W jaskini Lascaux znaleziono ponad 600 malowideł, które powstały 15-13 tysięcy lat p.n.e. Przeważającym motywem są zwierzęta: konie, bizony, tury, renifery, koziorożce oraz mamuty. Prehistoryczni² malarze przedstawiali je realistycznie³, na ogół w ruchu. Malowideł przedstawiających ludzi jest niewiele. Nie ma tam obrazów roślin i zwierząt wodnych.

Malowidła wykonano farbami ziemnymi: czarną, brunatną⁴ i czerwoną. Miały one prawdopodobnie znaczenie magiczne. Być może myśliwi tańczyli przed nimi, by zapewnić sobie udane polowanie.

„Koń chiński”, malowidło naskalne. Jaskinia Lascaux.

Na podstawie: Ponaratt R., *Człowiek, kultura, cywilizacja*, Poznań 2001.
Zdjęcie malowidła naskalnego: [za:] <http://pl.wikipedia.org/wiki/Lascaux>

Słowniczek:

¹ **malowidła naskalne** – obrazy namalowane farbami na ścianach jaskini (na skale)

² **prehistoryczny** – tu: najdawniejszy

³ **realistyczny** – zgodny z rzeczywistością

⁴ **farba brunatna** – farba ciemnobrązowa z odcieniem szarym lub czerwonym

Na podstawie tekstu II rozwiąż zadania: 10, 11, 12, 13 i 14.

Zadanie 10.

Zaznacz poprawną odpowiedź.

Tekst II informuje o

- A. powstaniu jaskiń.
- B. odnalezionych malowidłach.
- C. wierzeniach ludzi współczesnych.
- D. zachowaniu zwierząt.

Zadanie 11.

Zaznacz poprawną odpowiedź.

Co było najczęstszym tematem malowideł znalezionych w jaskini Lascaux?

- A. Rośliny.
- B. Ludzie.
- C. Zwierzęta.
- D. Krajobrazy.

Zadanie 12.

Ułóż pytania w takiej kolejności, w jakiej podano informacje w tekście II. Wpisz w cyfry od 1 do 6.

- Jakie zwierzęta namalowano na ścianie jaskini?
- Przez kogo zostały odkryte?
- Jakimi farbami wykonano malowidła?
- Jaka jest liczba malowideł?
- Kiedy i w jakim kraju odkryto malowidła naskalne?
- Z jakiego okresu pochodzą malowidła?

Zadanie 13.

Na podstawie tekstu II napisz odpowiedzi na podane pytania.

1. W jakich kolorach wykonano naskalne malowidła?
.....
2. W jaki sposób są przedstawione zwierzęta na ścianie jaskini?
.....
3. Co malarze malowali najczęściej, a jakich obrazów brak?
.....

Zadanie 14.

Na podstawie tekstu II napisz, jak zbudowany jest wyraz *naskalny*.

naskalny = ... + ...

Przeczytaj uważnie tekst.

Tekst III

Halo, tu Ziemia, halo!
Halo! Halo, tu Księżyc!
Człowiek pokonał przestrzeń.
Kosmos?
Człowiek zwycięży.

Uwaga!
Start!
Tu Wenus¹!
Gwiazdka jak ptaszek w piórach.
Okiem filmowych kamer
człowiek błądzi po chmurach.

Z głową – właśnie – w obłokach
frunie sobie i leci
fizyk i matematyk
jak kiedyś, kiedyś poeci.

Halo!
Miliony anten
wołają, mówią, szepczą.
Pięć kontynentów naraz.
Halo, człowiek!
Skąd?
Zewsząd!

Wszyscy są braćmi!
Bajka?
Marzenia Andersenów?
Halo, tu Ziemia! Księżyc?
Ziemia!
Halo, tu Wenus!

Słowniczek:

¹ **pokonać przestrzeń** – tu: polecieć w kosmos

² **błądzić** – tu: oglądać

³ **Wenus** – druga planeta od Słońca, sąsiaduje z Ziemią

T. Kubiak, *Człowiek zwycięża*, [w:] *Pegazem przez szkolny rok*,
pod. red. A. Ponieckiej-Piekutowskiej, Warszawa 1982.

Na podstawie tekstu III rozwiąż zadania: 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 i 22.

Zadanie 15.

Uzupełnij zdania.

Tadeusz Kubiak jest ..... wiersza pt. *Człowiek zwycięża*.

Wiersz składa się z pięciu .....

Zadanie 16.

W podanym fragmencie wiersza podkreśl wyrazy, które tworzą rymy.

„Uwaga!
Start!
Tu Wenus!
Gwiazdka jak ptaszek w piórach.
Okiem filmowych kamer
człowiek błądzi po chmurach”.

Zadanie 17.

Zaznacz poprawną odpowiedź.

W którym fragmencie wiersza występuje porównanie?

- A. Halo, tu Ziemia, halo!
- B. Człowiek pokonał przestrzeń.
- C. Gwiazdka jak ptaszek w piórach.
- D. Miliony anten wołają, mówią, szepczą.

Zadanie 18.

Napisz odpowiedź na podane pytanie.

Do kogo porównani są fizyk i matematyk?

.....

.....

Zadanie 19.

Zaznacz poprawną odpowiedź.

Co czuje osoba mówiąca w wierszu?

- A. Smutek.
- B. Radość.
- C. Obojętność.
- D. Żal.

Zadanie 20.

Zaznacz poprawną odpowiedź.

Osoba mówiąca w wierszu wierzy, że w przyszłości człowiek

- A. zdobędzie kosmos.
- B. będzie podróżował w czasie.
- C. opuści Ziemię na zawsze.
- D. zbada dokładnie wszystkie kontynenty.

Zadanie 21.

Napisz, kiedy autor wiersza używa wielkiej litery. Podaj dwa przykłady.

Autor wiersza używa wielkiej litery, gdy .....

.....

Zadanie 22.

Zaznacz poprawną odpowiedź.

O człowieku, który *chodzi z głową w chmurach*, mówimy, że jest on

- A. podróżnikiem.
- B. buntownikiem.
- C. nieudacznikiem.
- D. marzycielem.

Zadanie 23.

Napisz ogłoszenie o wystawie fotografii pt. *Człowiek w kosmosie*.

O czym trzeba napisać:

Kiedy i gdzie odbędzie się wystawa?

Jaki jest tytuł wystawy?

Kto jest jej organizatorem?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

